

KÜLTÜR - SANAT ([HTTP://WWW.GAZETEBILKENT.COM/CATEGORY/KULTUR-SANAT/](http://www.gazetebilkent.com/category/kultur-sanat/))

Sanatçı Elmas Deniz ile Söleş

21 MAYIS 2015

AYGEN ECEVİT ([HTTP://WWW.GAZETEBILKENT.COM/AUTHOR/ECEVIT/](http://www.gazetebilkent.com/author/ecevit/))

KÜLTÜR - SANAT ([HTTP://WWW.GAZETEBILKENT.COM/CATEGORY/KULTUR-SANAT/](http://www.gazetebilkent.com/category/kultur-sanat/)), RÖPORTAJLAR
([HTTP://WWW.GAZETEBILKENT.COM/CATEGORY/ROPORTAJLAR/](http://www.gazetebilkent.com/category/roportajlar/))

YAZARIN DİĞER YAZILARI

>

Ayşedeniz Gökçin ve Ekin Bernay ile Konuştuk

(<http://www.gazetebilkent.com/2015/05/23/aysedeniz->

Sanatçı çalışırken, Ekerö, Stokholm, 2014.

'Siyah Panteri Görebilmek' (2014) isimli sergisine dair kendisiyle yapılmış bir röportajı gördüğümde; fikirleri ve yaptıkları çok ilgimi çeken, değerli bir sanatçıyla karşılaşmış olmuştum: Elmas Deniz. Ardından, o sergide yer alan 'Satın Almak İstediğim Ağaç' isimli çalışmasını izleyip çok sevdiğimde, bu karşılaşmayı biraz daha ileri götürerek bir söyleşi yapabilirsem ne kadar güzel olur diye düşünmüştüm. Bunun üzerine yaptığım röportaj teklifime olumlu cevap vererek ve sorularımı özenle, emekle yanıtlayarak beni çok mutlu etti. Bergama doğumlu olan ve sanatsal çalışmalarını İstanbul merkezli sürdüren Elmas Deniz, aynı zamanda yazarlık ve editörlük yapıyor, çeşitli sanat organizasyonlarına öncülük ediyor... Söyleşimizde, pek çok konudan konuştuk. Onun gibi, dopdolu bir röportaj oldu. Keyifli okumalar diliyorum.

Sanatçının 'Siyah Panteri Görebilmek' (2014) isimli sergisi. (Pilot Galeri- İstanbul)

GazeteBilkent: Çalışmalarınızda doğa ve doğa-insan ilişkisi vs. gibi temalar sürekli karşımıza çıkıyor. Doğayla her zaman güçlü bir ilişkiniz mi oldu; sanatçılık yaşamınızdan önce, çocukken örneğin...

Deniz kenarında bir kasabada büyüdüm. Şehirde yaşamaya lisede başladım. Doğaya çok kendiliğinden pek üzerine düşünmeden ilgiliyim sanırım. Yani sanatsal bir konu olarak seçip incelemekten öte, içinde oldum hep. Ancak sanırım doğa-insan ilişkisine bakmanın koşulu, aslında doğanın içinde geçen çocukluk olduğu kadar, şu an bu şartlarla şehirde yaşamak hali. Özellikle de, doğadan uzak betonlaşan şehirlerde yaşamamız. Bu sıkıntıyı hepimiz derinden hissediyoruz.

GazeteBilkent: Ağaçlar, çalışmalarınızda birkaç defa gözümüze çarpıyor. Sizin için bu denli önemli olmasının nedeni nedir, aklınızda neyi temsil ediyor ağaç?

Çocukken çok ağaca çıktım, ağaçların üzerinde kitap okurdum; kafamı kaldırdığımda gökyüzünü ağaçların arasından gördüğüm içindir belki. Ama bu kişisel geçmişe ait durumların yanında, "ağaç" başlı başına güçlü bir imge. Ben hep acaba botanikçi mi olsaydım demişimdir, çünkü sık geçtiğim kaldırımlarda yürürken bile, kıyıda köşede bitmiş yabani otların boylarını durumlarını takip eder buluyorum kendimi. Düşkünlük. Ben ister istemez çok dikkatliyim ağaçlara.

'Satın Almak İstediyim Ağaç' (2014)

GazeteBilkent: Milliyet Sanat'taki röportajınızda, resim temelli olmanıza rağmen onun sınırlı bir alan olduğunu fark ettiğinizi söylemişsiniz. Bu deneyiminiz nasıl oluştu? Video/ enstelasyon ya da fotoğrafın size yarattığı alan hangi anlamlarda daha geniş veya güçlü?

Yanlıı anlaşılmak istemem, hem resim eğitimi aldım hem de resmi çok severim. Ben kendi adıma tuval yüzeyinin sınırlılığının bana uygun olmamasından bahsediyorum aslında. Felsefeye ve kavramsal olana ilgimden kaynaklı bir yetmezlik bu. Dolayısıyla, bir konuda iyi olmayı ve üslup meselesini "düşünsel" boyutta önemsediğimden; resim dahil her tür mecra; video, enstelasyon, hazır nesnelere ve yazının bizzat kendisine yöneldim. Hatta bazen işlerimi üretirken birbirine bağlıyorum, özellikle yakın zamanlı birlikte üretilen işlerde bu oluyor, farklı mecralarda aynı konu çevresinde işler ürettiğim çok oluyor.

GazeteBilkent: Satın Almak İstediyim Ağaç (2014) isimli çalışmanız çok hoşuma gitti ve birkaç defa izledim. Bana aslında biraz da nostaljik geldi. Sanki çocukluğumuzda başka türlü bildiğimiz bir şeyle, daha sonrasında karşılaşmış ondan tamamen farklı bir şey görmek ya da onun aslında tamamen başka bir şeye dönüşmesi gibi veya küçükken evimizin bahçesinde bir ağaç varmış da artık eskisinden farklıymış gibi izlenimler uyandırdı bende. Bu çalışmada tam olarak neler hissettirmek istediğinizi ya da sizin ne hissettiğinizi bir de sizden duyabilir miyiz?

Teşekkür ederim. Bu yorumlar benim için çok değerli. Nostaljik olması, çocukluğu çağrıştırması; bu izleyen kişiye özgü yorumlamalar pek mühim. Söylemek istediklerimi çok da zorlamadan aktarmak istediğimden ve izleyicinin de katkısını arttırdığını düşündüğümünden, esas fikrimi bazen bulunabilir derinlere saklıyorum. Yani bunu deniyorum diyelim. Bu videoda; doğayla ilişkimizin kapitalizmle ne kadar bozulduğuna işaret ediyorum. Benim yaşlarımda insanların ekonomik başarıyı hayat gayesi yapmasından bahsediyorum, ev araba sahibi olmalarının hayat başarısı sayılması ve yokluk halinin yarattığı baskıdan bahsediyorum. Ağacın dehşetli güzelliği, bu satın almak istediğim ağacın parasına bile sahip olamamamla yeni bir durum çıkıyor ortaya... Aslında ben kesinlikle başka türlü düşünüyorum, sevdiğimiz şeyleri ancak satın alarak sürdürdüğümüz bir hayat biçimine karşı olduğum halde, ancak onu tekrar üretmek söylüyorum bunu.

Tek başıma çektiğim bir video bu, Stockholm yakınlarında. Ağaç 600 yıllık ve yanında durmak bile çok ilginç bir deneyim. Sanki belli bir yaştan sonra ağaçlar gerçekten ruh kazanıyor. Bu videodaki ağaca çok 'saygı' duydum. Bunu içten söylüyorum.

Canlı yaşayan bir ağaç, benim videoda denediğim gibi satın alınabilir bir şey değil, ancak ekonomide yararlandığımız bir kaynak olarak, maddi anlamda tükettiğimiz birşey ağaçlar. "Değer", "sahip olmak" fiiline yapışık. Bir sorum da şu; bu satın alınamazlar ya satılık olursa? Su da eskiden satılık değildi mesela.

The Tree I Want to Buy

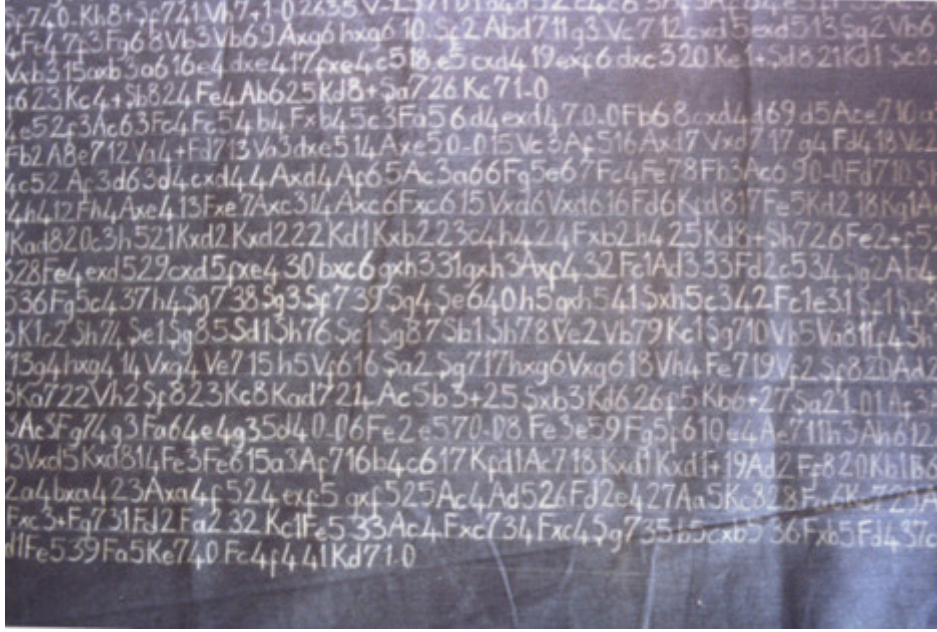
from [elmas deniz](#)

05:01

GazeteBilkent: Projelerinize göz atarken, 'Individual Language/ Bireysel Dil' (2002) çalışmanız da ilgimi çekti; ancak çok bilgi bulamadım. Bu çalışmadan biraz bahseder misiniz, nasıl ortaya çıktı?

Evet çok eski bir proje olduğundan fazla bilgiyi ulaşılabildi yapmadım, ancak önemsiyorum. Sanki benim ilk işe başlamam ve çekirdeği gibi bu çalışma. Bireysel dil projesi, üniversitedeyken başladığım ve sürdürdüğüm bir işti. Kumaş üzerine tebeşir, yağlıboya ve hatta kurşun kalem işleri de içeren bir grup çalışmanın hepsini birden bu başlık altına topladım. Bir "dil" in dil olabilmesi için en az iki kişi gerekli, ben bunun olanaksız olduğu bir tekillik uydurdum. Dilbilimle çok ilgileniyordum o zamanlar. Kumaş üzerine tebeşirle bir satranç oyununun kodlarını yazıyorum, tebeşir uçucu, ben metnin sonuna geldiğimde başlangıç silinmiş oluyor; veya tuval üzerine günlerce uğraşıp kargacık burgacık geometrik şekiller boyuyordum. Bir tür iletişimin de olanaksızlığı, dilin sınırları; kafamda hep bunlar vardı diye hatırlıyorum. Neredeyse 12 yıl geçmiş üzerinden...

'Bireysel Dil' (2002) isimli çalışma.

GazeteBilkent: Çalışmalarınız için önce bir fikir bulup, sonra o fikrin üstüne giderek ilerlediğinizi okudum. Peki bu fikirden eser yaratma sürecinde bir şeyi nasıl anlatacağınıza nasıl karar veriyorsunuz, bu süreç nasıl ilerliyor? Örneğe kendi hafızanızdan mı yola çıkıyorsunuz ya da insanların hislerine mi bakıyorsunuz veya çokça araştırma mı yapıyorsunuz vs...

Fikir bulmak deyince, fikir aramak gerekli gibi duyuluyor ama aslında daha kendiliğinden zorlamasız bir süreç bu. Hatta kendimi zorlayınca olmuyor. Bir yöntemim de yok açıkçası, fakat alışkanlıklarım var. Pek tabii bu alışkanlıklar, benim kendimin dahi farkında olmadığım yöntemim olabilir.

Çalışmam belirli işin fikrini en iyi aktaracak, en iyi derinleştirecek, en iyi görselleştirecek ve kısacası bence ne iyiye oraya doğru taşıyacak çabayı kapsıyor. Örneğin; bir fikrim var; ağaç ile ilgili bir şey yapacağım! Ancak ben ekonomiyle ilgileniyordum o sıralarda, melezleşiyor orada fikirler. Örneğin, Uluslararası Asgari Ücret Komisyonu (2013) videosu başlı başına bir televizyon programı, mecranın fikre göre ne kadar değişken olabileceğine bir örnek.

31:26

Bazen, sadece bilgim olsun diye araştırma yaptığım oluyor. Bazen araştırma yaparken de bunu işime yansıtıyorum. Örneğin, Yoksulluk Sınırı(2012) işi yoksulluğa ait “bilgi” ve gerçek yaşamdaki yansımaları arasındaki uçurumu konu ediniyor. Veya Otopotre (2012) adlı çalışmam, yoksullukla ilgili yerli kaynaklara bakılırken, devletin benim durumumdaki kadınlar için kullandığı üsluba takılmamla ortaya çıktı. Ancak; araştırma temelli işler ürettiğim söylenemez.

Bazı işlerimde; biçim ve bağlam ilişkilidir, Normal (2013) işi mesela. Oradaki malzemenin zımpara olması, işe dair katmanlardan epey önemli bir parçadır. Fakat; Fakirlik Korkusu (2012) işinde ise, aynı mantıkla incelersek, yazının mürekkep ile yazılması o iş için zımpara kullanımında olduğu birincil önemde değildir.

Kısacası, her seferinde aynı yöntemi izlemiyorum, hatta bu yüzden bazen başarısızlığa uğradığım çok oluyor. Otomatikleşmeyince hem, yavaşlıyor insan ve her seferinde yeniden başlamak gerekiyor. Bu hem iyi, hem de kötü.

18 yaş üzeri gelir getirici bir işte çalışmayan kız çocuğu.

'Otopotre' (2012)

GazeteBilkent: Ekonomik kaygıların bizi ne denli sardığını yansıtıyorsunuz işlerinizde, çizdiğiniz tablo bana yaratıcı, doğru ama karamsar geliyor. Geleceğe dair bu anlamda umudunuz var mı?

Ben insanları severim, geleceğin çok daha iyi olabileceğine dair umutlarım var. Geleceğin çok daha karanlık olacağı fikri beni üzüyor ve kabullenemiyorum. Ama gerçekçi olmak gerek. Yoksa benim gönlüm, bir devrimden yana.

Süper Yapay Zeka (Orijinali ASI ve çeviri bana ait) ile ilgili birkaç şey okudum yakınlarda, sanırım gelecek, insan ırkının dünya üzerindeki en zeki varlık olmasının değişmesiyle bulunduğu bu acıklı durumdan kurtulacak. Ya bizimle veya bizsiz.

Bu, bana çok umutlu geliyor nedense. Çok eğlenceli bir yazı var bu konuda, linki de burada:

<http://waitbutwhy.com/2015/01/artificial-intelligence-revolution-1.html>

(<http://waitbutwhy.com/2015/01/artificial-intelligence-revolution-1.html>).

GazeteBilkent: Bildiğim kadarıyla, küratörlük tarafınız da var. Sizin çalışma şekliniz nasıldır veya küratörlükte çokça yapıldığını gördüğünüz ve sizin uzak durduğunuz klişe hatalar vs. var mı? Küratörlük, çağdaş sanatta sadece izleyici konumunda olanlar için özellikle, son yıllarda çok daha fazla duyulmaya başlayan ama galiba çok da alanın yabancısının gözünden bilinmeyen bir kavram/meslek. İdeal sanatçı-küratör ilişkisi sizin için nasıl olmalı? Sizce de bu alana artan bir ilgi var mı?

Küratörlük hakkında merak edeni için çok güzel birkaç kaynak var. Çevrildi mi bilmiyorum. Hans Ulrich Obrist'in 'History of Curating' kitabı röportajlar ve tanıklıkların derlenmesiyle oluşturulmuş, çok keyifli bir kitap. Kitapta çoğunluğu Avrupa'da buldukları kurumları, sergi yapma biçimlerini değiştiren, güncelleyen köhnelikten kurtaran yaratıcı yaklaşımların bu mesleğin doğuşundaki en etkileyici şey olduğunu anlıyorsunuz. Şimdilerde ise; bir bölümden okuyup mezun oluyorsunuz, gerçek yaşamdan kopuk. Arada büyük bir uçurum var. Gerçi şu sıralar küratörler artık kendilerine küratör denmesini bile istemiyor. Ancak sanıyorum; bu meslek önümüzdeki yıllarda artarak sanat alanı yanısıra, kendisine internet yayıncılığında da yer bulmaya başladı.

Ben diskurlar yaratan, alan açan küratörlerin işlerini beğeniyorum. Tanınmış sanatçıları bir araya getirmek bir küratörü iyi yapmıyor, küratörün sıfırdan sanatçıları çalışması ilgimi çekiyor. Benim yaptığım sanatçı küratörlüğü, sanatçıların modern zamanlardan beri yaptıkları bir şey. Küratörlüğünü yaptığım, *Fazla Mesai* sergisi mesela; benim işlerimde de ilgilendiğim bir tema olan çalışma koşulları hakkındaydı. Geçmişte sanatçı insiyatifi mekanında emek harcadığım için, başka sanatçılarla çalışmaya alışkınım.

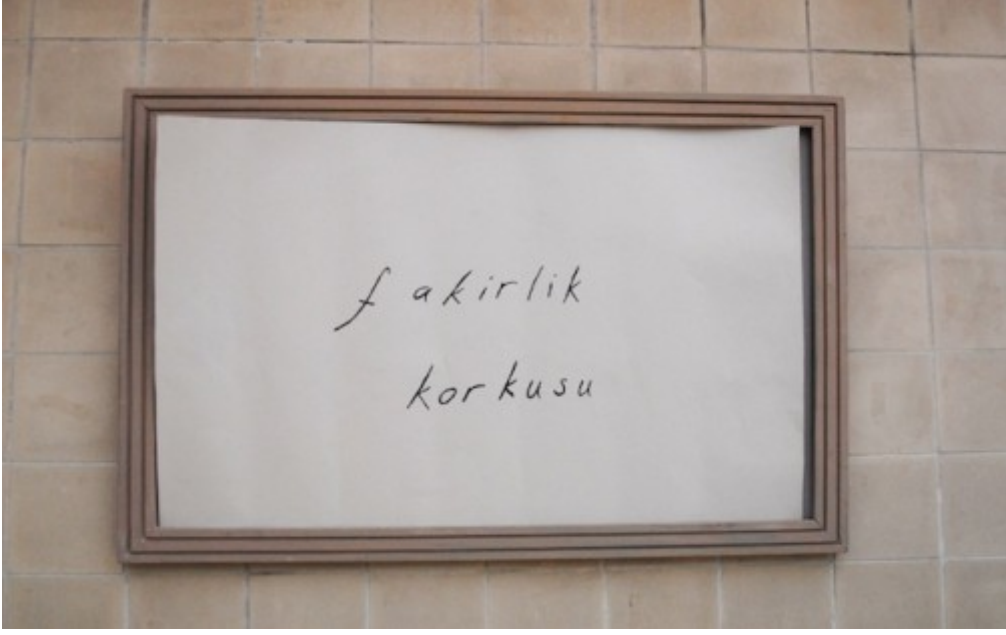
GazeteBilkent: Şu sıralarda üzerinde çalıştığınız yeni bir serginiz veya çalışmanız var mı?

Bu sene; 14. İstanbul Bienali'nde bir işim sergilenecek. Haziran ayında SALT Beyoğlu'da bir grup sergisine katılacağım. Bir aylığına *IASPIS*e Stokholm'e tekrar gidiyorum ama yeni üreteceğim iş bu kez çocukluğumun geçtiği yerlerde, Ege'de, denizden gelecek. İsmi, *Böcek Adası*. Aklımda bir fikir var da; nasıl şekillenecek bilmiyorum. Kıyıda epey uzakta, sadece bir tuğla büyüklüğünde gerçek bir ada bu; boyutları ancak böceklerle uygun olduğu için yerli halk tarafından da böyle anılıyordu. Büyük ihtimal yine bir video olacak. Hep görsel bir şeyler yaptım ve sese çok az dikkat gösterdim. Bu kez bunu da düşüneneğim, belki ses için bir ortaklık iyi olacak. Bakalım...

GazeteBilkent: Çalışmalarınıza genel olarak nasıl yorumlar alıyorsunuz? Bu yorumlar işlerinizi şekillendirmede çok etkili oluyor mu ya da daha bağımsız mı hareket ediyorsunuz?

Çoğunlukla izleyiciler işlerimle kolayca ilişki kurduklarını, anlamış hissettiklerini söylüyorlar; bu hoşuma gidiyor. Açıklık iyi bir şey. Bazı yorumlar, elbette işleri üretirken etkili oluyor özellikle yakınımdaki güvendiğim kişilerden gelenler, eskiden çok kapalı üretirdim. Şimdi daha açık olmaya,

daha erken aşamalarda bile işlerimi paylaşmaya başladım. Ama genelde kafama göre... İnsan, yıllar içinde iyi kötü bir elek oluşturuyor kendine, neyi dikkate alıp neyden bağımsızlaşmak gerektiğini kestirebiliyorsun.

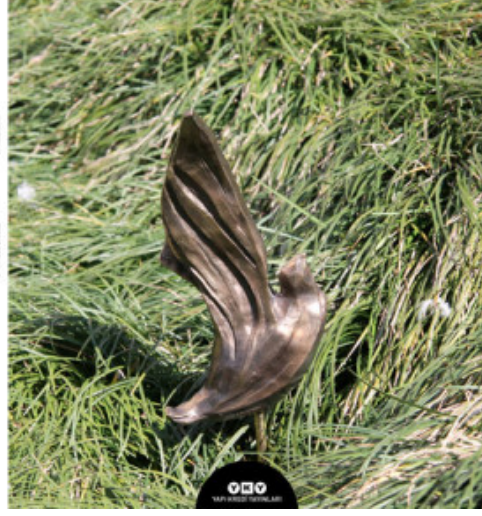
'Fakirlik Korkusu' (2012).

GazeteBilkent: Birçok program, ödül vs. ile çokça ülkede bulunarak çalışmalar yapmışsınız. En son İsveç'te buldunuz sanırım. Bu farklı deneyimlerin yarattığı kültürel çeşitlilik ya da farklı sanat ortamları sizi ve çalışmalarınızı nasıl besliyor? Türkiye'deki alan, sanatçı vs. tecrübelerinizle nasıl kıyaslıyorsunuz?

Bir an düşündüm, genel cevap verince iyi olmuyor. Daha detay bir bölüm aktarayım. Pakistan'da bir kumsaldayım, Clifton sahili ve kumlar sim gibi, o zaman ben Bram Stoker'in *Drakula* kitabını okuyorum; yıl 2006. Kopenhag'da *Eiffel* isimli bardaki insanlara yanmış kibritleri tükürükle tavana yapıştırmayı gösteriyor, mahalledeki manava veresiye yapmayı öğretiyorum; yıl 2008. Sanat hayatla ayrılmıyor. İnsanın gündelik deneyimleri, sonradan özgeçmişinde şu ödül, bu misafir programı diye geçiyor. Yerel olan, sadece bir coğrafyayı ilgilendiren şeylerle tüm insanlara ilişkin olanı görmek, farklılıklara gerçekten içten açık olmayı sağlıyor; başka yerlerde bulunmak deneyimlemek. Gerçi; dünya giderek melezleşiyor. Türkiye'de artık pek çok sanatçı uluslararası dolaşımda ve şu an dünyada giderek artan homojenleşme bile var denilebilir sanat açısından. Buralı, oralı değil; çok, çok daha kompleks durum.

GazeteBilkent: Merkezkaç isimli bir yayınevini okudum; ancak internette hakkında pek bilgi bulamadım, halen devam ediyor mu ve nasıl yayınlara ön ayak oluyorsunuz?

Merkezkaç kuruldu ama henüz kitap çıkmadı. Bu ne demek biliyor musunuz? Bir fikir maddi koşulların yetersizliği yüzünden ölmek zorunda değil. Ben de bu sebeple bu yayınevini hayat öyküme koydum. Eray Makal'ın tasarladığı yayınevini logosu hazır, ilk kitap bir taslak halinde, ben de *Sanat Dünyamız* Dergi eki editörlüğü yaparak yayıncılık öğreniyorum. Araştırma aşaması diyelim. Yavaş yavaş.

'Sanat Dünyamız' Mayıs- Haziran 2015
sayısı ön kapağı.

GazeteBilkent: 'Mental Space'de sanat eleştirmenliği yapıyorsunuz. Gazetenin kültür sanat birimi olarak biz de bunu kendimizce amatör olarak denemeye çalışıyoruz. Sanat eleştirmenliğinde en çok dikkat ettiğiniz şeyler ve/-ya bize önerebileceğiniz, bu olmadan olmaz diyebileceğiniz neler var? Eleştirmenlik yönünüzün kendi sanatınızı nasıl etkilediğini düşünüyorsunuz?

Bence sanatçı herşeyi yapabilir, hatta bence yapınca çok da iyi oluyor. Sanat eleştirisi bizzat sanat üreten birisi tarafından yapınca, sözde objektif olan yerine gelen kişisel sapmalar çok daha ilginç bir şeyler ortaya çıkartabiliyor. Eleştiri yazdığım oluyor gerçi; ama Zihinsel Mekan/ Mental Space serisiyle, bir tür editörlük yapıyorum. Sanat eleştirisi için bir olanak açmaya çabalıyorum. Davet ettiğim yazarlara; katalog, tanıtım veya haber metinleri dışında daha özgür metinler üretmelerini sağlamak, sanatçıların üretimleri hakkında yazı eksikliğini kapatmaya bir katkı sağlamak.

Sanat eleştirmenliğinin en olmazsa olmazı; bence bir sanatçıdan beklenen yaratıcılığı eleştirmenin kendinde de araması. Gerisi gelir.

GazeteBilkent: Bir sanatçı ya da sadece bir birey olarak; aklınıza Ankara gelince direkt gelen imge(-ler) var mı? Burada katıldığınız bir kolektif sergi vs. oldu mu?

Ankaralı bir kolektif olan *Gerçek Kötüle'*in davetiyle, *Bizzat ben Kendim/ Me myself and I* isimli, Cer Modern'de yer alan bir grup sergisine katıldım, 2013 yılıydı sanırım. Açılışa gelememiştim. SALT'ın açılması da şehir için çok iyi oldu diye düşünüyorum.

'Bizzat ben Kendim/ Me myself and I' (2013) sergi afişi.

Ankara'ya eskiden 90'ların sonunda ağabeyim üniversitedeyken gelirdim. İzmir'den trenle...O zamanlar, bitpazarı çok ilgimi çekerdi. Tavukçu, Gölge, SSK işhanı, 100.yıl, üst geçitler... Şimdiyse robot heykelleri, dinazorlar; bunları hep merak ediyorum. (Gülüyor.)

GazeteBilkent: Röportaj için çok teşekkür ediyor, ileriki işlerinizde başarılar diliyoruz.

Ben teşekkür ederim.

2. ve 3. görsel, fotoğraf: Rıdvan Bayrakoğlu

Sanatçığı ve işlerini şuradan takip edebilirsiniz: www.elmasdeniz.com
(<http://www.elmasdeniz.com>).

(<https://twitter.com/ElmasDeniz>)
(<https://www.linkedin.com/company/elmasdeniz>)
text=Sanat&true&url=http%3A%2F%2Fwww.gazetebilkent.com%2F2015%2F05%2F21%2Fsana
Elmas elmas-

f Deniz deniz-
([http://www.facebook.com/sharer.php?](http://www.facebook.com/sharer.php?u=http%3A%2F%2Fwww.gazetebilkent.com%2F2015%2F05%2F21%2Fsana)
u=http%3A%2F%2Fwww.gazetebilkent.com%2F2015%2F05%2F21%2Fsana%2F21%2Fsana
elmas-elmas-Elmas
deniz- deniz- Deniz
ile- ile- ile
soyleseniz (Sözleşme)

NEXT ARTICLE »

Yürüyen Uçak İcat Edebilirsiniz! Indie Oyun: Besiege

(<http://www.gazetebilkent.com/2015/05/22/yuruyen-ucak-icat-edebilirsiniz-indie-oyun-besiege/>)

« **PREVIOUS ARTICLE**

Senin Hikayen Ne? (<http://www.gazetebilkent.com/2015/05/21/senin-hikayen-ne/>)

(<http://www.gazetebilkent.com/author/ecevit/>)

Aygen Ecevit (<http://www.gazetebilkent.com/author/ecevit/>)

GazeteBilkent Kültür Sanat Birimi editörü ve yazarı, felsefe- iletişim tasarım bölümü mezunu, medya masterı yapıyor, medyada kariyer hedefliyor...

YORUM YAP!

*Yorumunuzu Bırakın
(* Doldurulması Zorunlu Alanlar
E-Posta Adresiniz Grnmeyecektir

*İsim:

*E-Posta:

İnternet Sitesi:

Gnder

İLGİLİ YAZILAR